

ולפיכך אמר הכתוב "כליל תהיה", וחזר ואמר "לא תאכל", כדי ללמד: נדבתו של כהן "כליל תהיה" על המזבח, ואילו מנחת חובתו "לא תאכל"!

הא כיצד? – הרי היא נקמצת, והקומץ קרב בעצמו, והשיריים מתפורין לאיבוד על בית הדרשן, ואינם נאכלים.⁽²⁵⁾

ואף כאן, במנחת הנשואה לכהן, כך הוא כג-ב עושה; ומשום דאפילו לרבנן, דפליגי עליה דרבי אלעזר ברבי שמעון במנחת חוטא, ואומרים שהיא עולה כליל, כל זה אינו אלא במנחת חוטא של כהנים, דלדעת חכמים כולה בת הקרבה היא, שכך דינה לעלות כליל כמו מנחת נדבתו של כהן.

אבל בהא, במנחת הנשואה לכהן, שהשיריים אינם בני הקטרה, משום חלק האשה, ולהקטירן על המזבח משום חלק האיש

אלא כך אמר הכתוב: מנחת חוטא של כהן הרי היא כמנחת חוטא של ישראל, מה של ישראל נקמצת, אף של כהן הרי היא נקמצת.

שמה תאמר: כשם שמנחת חוטא של ישראל נקמצת ושייריה נאכלין, אף מנחת חוטא של כהן נקמצת ושייריה נאכלין?

לפיכך תלמוד לומר: "לכהן כמנחה": לכהן [לעבודת כהן – לקמיצה] הרי היא כמנחה של ישראל, ולא לאישים כמנחה! הא כיצד? – הקומץ קרב בעצמו, והשיריים קרבין בעצמן.

ולא סובר רבי שמעון כי "כל שממנו לאישים, הרי הוא בבל תקטירו".

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: נאמר במנחת כהן "וכל מנחת כהן כליל תהיה, לא תאכל".

ואולם רש"י במשנה בד"ה וכל הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות, פירש שהן נשרפות בבית הדרשן, הרי בהדיא שהן נשרפות שם; ואפשר שדברי רש"י במשנתנו, הן כדברי רש"י בכתב יד במנחות עד א, שפירש שהשיריים נשרפות בבית הדרשן שבעזרה, [ומלשון המשנה: "מנחותיהן נשרפות" אין להוכיח שאכן נשרפים הם, שהרי יש לפרש את המשנה כדברי רבי אליעזר ד"מסיק להו לשום עצים", וזה נקרא: מנחותיהן נשרפות, וכמו שמצינו בברייתא].

וראה בתוספות במנחות עד א שהביאו בשם רבינו תם, שמפרש אף הוא שהן מתפורין על הדרשן שאצל המזבח, ונראה מדברי התוספות שהבינו בדבריו, שהוא מתפור שם כדי להישרף על ידי הדרשן שנוזק לשם, [וראה שם שתמהו על זה, כי הן לא יישרפו שם]; ואם כן יתכן שזו

יהא הדין במנחת נשים הנשואות לכהנים, שהקומץ קרב לעצמו, והשיריים קרבין בעצמן.

25. בגמרא מנחות עד א מבואר שהם מתפורין "על בית הדרשן דלמטה", ופירש רש"י שם [שלא מכת"י]: "במקום שמשליך מוראה ונוצה ותרומת הדרשן, אצל הכבש, ושם היו נבלעים, ושם היה מתפור"; וכן ברש"י יבמות ק א ד"ה רבי כתב: "מקום שנתנין שם תרומת הדרשן והנוצה, היינו אצל המזבח", ובפשוטו משמע שאין נשרפין כלל; וראה שם בתוספות כיבמות שחלקו על רש"י, וסוברים שהם נשרפין על בית הדרשן שבעזרה [וכמו במשנה לעיל כ א "מנחתה מתפורת על בית הדרשן"], וקראוהו שם "פסולו בבעלים", ולפיכך תעובר צורתו ויצא לבית השריפה [כמבואר בפסחים פב].

וגרושה, וחללה זונה, את אלה לא יקח. כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. ולא יחלל זרעו בעמיו.”

מלמד הכתוב, שרק “זרעו” מהן מתחלל, ואילו הוא, הכהן עצמו, אינו מתחלל.⁽³⁾

שנינו במשנה: כהנת מטמאה למתים, ואין כהן מטמא למתים:

ומפרשינן: מאי טעמא?

משום דאמר קרא [ויקרא כא א]: “אמור אל הכהנים בני אהרן, ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו.”

מלמד הכתוב: “בני אהרן”, ולא בנות אהרן.

שנינו במשנה: כהן אוכל בקדשי קדשים, ואין כהנת אוכלת בקדשי קדשים:

ומפרשת הגמרא: משום דכתיב גבי מנחה [ויקרא ו י] “קודש קדשים היא, כחטאת וכאשם. כל זכר בבני אהרן יאכלנה.”

ששנינו: מנחת כהנת נאכלת, דזה מיירי באינה נשואה לכהן, וכשהיא נשואה לכהן אינה נאכלת [כלומר: ואף שכשהיא נשואה לכהן אכן אינה נאכלת], כליל מיהא לא היא.”

ודברי רש”י צריכים ביאור: מה ענין נשואה לכהן ל”כהנת”, ולו יהא שהנשואה לכהן עולה מנחתה כליל, הרי אין זה משום שהיא כהנת אלא משום שהוא כהן, וכאן עוסקת הגמרא בביאור הטעם למה אין לכהנת דין כהן לענין מנחת כליל; על פי “מנחה חריבה”, ראה שם.

3. כתב רש”י: לא יחלל זרעו: בכהן הנושא פסולה לכהונה כתיב, ודרשינן בקדושין [עז א] “לא יחלל”, שני חילולין, אחד לה ואחד לזרעו, שהכהן מחלל את שתייהן, אבל הוא אין מתחלל.

ולהתנות שיהא לשום עצים אינו יכול, משום “כל שממנו לאישים, הרי הוא בבל תקטירו” —

אפילו רבנן מודו, שהשיריים מתפורין על בית הדשן.⁽¹⁾

שנינו במשנה: בת ישראל הנשואה וכו’; מנחת כהנת נאכלת, ומנחת כהן אינה נאכלת:

ומפרשינן: מאי טעמא? (2) —

משום דאמר קרא [ויקרא ו טז]: “וכל מנחת כהן כליל תהיה, לא תאכל”. הרי למדנו: “כהן” ולא כהנת.

שנינו במשנה: כהנת מתחללת, כהן אין מתחלל:

ומפרשינן: מנלן?

משום דאמר קרא [ויקרא כא טו] גבי כהן גדול הנושא נשים הפסולות לו “אלמנה

היא שיטת רש”י, ונמצאו דברי רש”י עולים כולן בקנה אחד, [מלבד הרש”י במנחות מכתב יד].

1. לכאורה תוספת זו של הגמרא, דאפילו רבנן מודו, היא שפת יתר, שהרי פשיטא שלא נחלקו אלא שם משום שהיא עולה כליל, אבל כאן שאי אפשר להקטיר את השיריים משום חלק האשה, למה לא יודו?!

ויתכן, שהוא משום שבמנחות עד א אמרו על דין זה: “וכי יש לך דבר שקרב לאיבוד” [שיפרישוהו מתחילה לכן?!] ואם כן היה מקום לומר, שלא יודו לו חכמים, משום סברא זו.

2. כתב רש”י: מאי טעמא קאמר מתניתין “מנחת כהנת נאכלת” כשאינה נשואה לכהן [וכמו

שנינו במשנה: **ומה בין איש לאשה?** — האיש פורע ופורם, ואין האשה פורעת ופורמת:

תנו רבנן: נאמר בתורה בפרשת נגעים [ויקרא יג מב]:

”וכי יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם, צרעת פורחת היא בקרחתו או בגבחתו. איש צרוע הוא, טמא הוא. טמא יטמאנו הכהן, בראשו נגעו.”

ממשמע שנאמר **”איש”**, אין לי אלא איש שהוא מיטמא בנגעים, **אשה** — מנין שהיא מיטמאה בנגעים?

תלמוד לומר בפסוק שלאחריו **”טמא יטמאנו הכהן, בראשו נגעו. והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים”**.

שלא היה צריך לומר אלא **”בראשו נגעו. בגדיו יהיו פרומים”** שהרי ברור הדבר שבצרוע הכתוב מדבר, ולכך הוסיפה התורה ואמרה **”והצרוע אשר בו הנגע”**, כדי לומר לך: **הרי כאן שנים מצורעים**.

כלומר, לרבות מצורע שני, נוסף, מלבד מן ה”איש”. והיינו האשה.

שמה תאמר, **אם כן**, שגם אשה נעשית מצורעת ומטמאה בנגעים, **מה תלמוד לומר בתחלת הענין ”איש”?** —

לא כדי למעט את האשה מנגעים, אלא **לענין שלמטה** [האמור למטה], דהיינו **”בגדיו יהיו פרומים”**, וכדי ללמד: רק **האיש פורע ופורם**, אך אין אשה פורעת ופורמת.

שנינו במשנה: **האיש מדיר את בנו בנזיר, ואין האשה מדרת בנה בנזיר:**

אמר רבי יוחנן: דין זה, הלכה למשה מסיני היא **בנזיר**.

שנינו במשנה: **האיש מגלח על נזירות אביו, ואין האשה מגלחת על נזירות אביה:**

אמר רבי יוחנן: הלכה למשה מסיני היא **בנזיר**.

שנינו במשנה: **האיש מקדש את בתו, ואין האשה מקדשת את בתה:**

ומפרשין טעמא, משום דכתיב [דברים כב טז] **”ואמר אבי הנערה אל הזקנים, את בתו נתתי לאיש הזה”**, הרי שתלה הכתוב את נתינתה לאיש — באביה.

שנינו במשנה: **האיש מוכר את בתו, ואין האשה מוכרת את בתה:**

ומפרשין טעמא, משום דכתיב [שמות כא ז]: **”וכי ימכור איש את בתו לאמה”**, ולמדנו מכאן: **”איש”** ולא אשה.

שנינו במשנה: **האיש נסקל ערום, ואין האשה נסקלת ערומה:**

ומפרשין: **מאי טעמא?**

משום שנאמר [ויקרא כד יד]: **”הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה וסמכו כל השומעים את ידיהם על ראשו ורגמו אותו כל העדה”**.

ויש לדון: **מאי, מה בא ”אותו” למעט?**

אילימא, אם נאמר, **אותו ולא אותה**, לומר שאין האשה נסקלת כלל —

ומפרשינן: מאי טעמא?

משום דאמר קרא [דברים כא כב]: "ותלית אותו על עין".

ממעט הכתוב, "אותו" ולא אותה.

שנינו במשנה: האיש נמכר בגניבתו, ואין האשה נמכרת בגניבתה:

ומפרשינן: מאי טעמא?

משום דאמר קרא [שמות כב ב]: "אם אין לו ונמכר בגניבתו", ולמדנו: "בגניבתו" ולא בגניבתה.

אי אפשר לומר כך, כי והכתיב גבי נערה המאורסה [דברים כב כג] "כי יהיה נערה בתולה מאורסה לאיש, ומצאה איש בעיר, ושכב עמה, והוצאתם את שניהם אל שער העיר ההיא, וסקלתם אותם באבנים ומתו", הרי שאף האשה נסקלת.⁽⁴⁾

אלא לכך נאמר "ורגמו אותו", כדי ללמד: רק "אותו" אתה סוקל בלא כסותו, שכך משמע הלשון "אותו לבדו", ולא אותה, את האשה, אתה סוקל בלא כסותה.

שנינו במשנה: האיש נתלה, ואין האשה נתלית:

הדרן עלך פרק היה נוטל

4. נכתב על פי גירסת רש"י; ובגירסתנו למדוהו מעובד עבודה זרה, ועל פי המבואר בסנהדרין מה ב לענין תליה, שמדמה הגמרא עובד עבודה זרה למכרך את השם משום ששניהם כופרים בעיקר, ראה שם.

4. נכתב על פי גירסת רש"י; ובגירסתנו למדוהו מעובד עבודה זרה כוכבים [דברים יז] שנאמר בו: "והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שערך את האיש או את האשה וסקלתם באבנים"; ולפי

פרק ארוסה

מתניתין:

תורת הקנאות, אשר תשטה אשה תחת אישה, משמע שמדובר באשה שיושבת בתורת נשואה תחת בעלה, ובא הכתוב למעט ולומר שאין שותה את המים אלא "אשה שהיא תחת אישה", פרט לארוסה ושומרת יבם, שעדיין לא נישאו לבעליהן.

ב. נשים שאסורות על בעליהן בנישואין:

אלמנה⁽²⁾ הנשואה לכהן גדול, גרושה וחלוצה הנשואה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה, מבנות הגבעונים, שגזר עליהם דוד כד-א שלא יבאו בקהל ישראל, הנשואה לישראל, וכן בת ישראל הנשואה לממזר ולנתיין.

כל אלו לא שותות, לפי שלא נאמרה פרשת סוטה אלא באשה שראויה לקיימה, שנאמר "כי תשטה אשתו", משמע שראויה לאישות⁽³⁾ ולא נוטלות כתובה, מן הטעם

המשנה לפנינו מבארת מי הן הנשים שאינן שותות, אלא הן יוצאות מתחת בעליהן, ואת דיני כתובתן.

א. נשים שאינן נשואות:

ארוסה, אשה שהתקדשה לבעלה אך עדיין לא נכנסה לחופה, שקינא לה ארוסה, וכן שומרת יבם, אשה שמת בעלה בלא בנים וממתינה ליבום על ידי היבם, אחי בעלה המת, שקינא לה יבמה שלא תיסתר עם אדם מסויים, ונסתרו לאחר הקינוי, לא שותות כמו שמפרש בהמשך, אך הן נאסרות על בעליהן, ולכן הן לא נוטלות כתובה בצאתן מבעליהן, כי הן גרמו לעצמן להיאסר על בעליהן ע"י הסתירה שלהן.⁽¹⁾

והטעם שאינן שותות, לפי שנאמר "זאת

3. רש"י. והרמב"ם כתב הטעם משום שבעליהן באו עליהן באיסור שכן כתב "כל איש שבא ביאה אסורה מימיו, אין המים בודקין את אשתו, שנאמר "ונקה האיש מעון והאשה היא תשא את עונה" בזמן שהאיש מנוקה מעון האשה נושאה את עונה. לפיכך אם היתה אשתו אסורה עליו מחייבי לאוין או חייבי עשה וקינא לה ונסתרה אינה שותה אלא תצא בלא כתובה". ה"ל סוטה פ"ב ה"ח.

וכתב המל"ם שם דרש"י חולק על הרמב"ם, דרק אם בא עליה אחר שנסתרה הוי אינו מנוקה מעון ולא ביאת איסור אחרת. ופשטה דקרא משמע הכי דונקה האיש מעון משמע שעתה

1. ואפילו לשיטת הסוברים [לעיל יח. ב] ששומרת יבם שזינתה אינה נאסרת על יבמה מכל מקום יכול לטעון היבם שאינו רוצה באשה זונה. רש"י.

ולפי המסקנא דגמרא לקמן כד ב, דמיירי שבא עליה יבם בבית חמיה, בלאו הכי לא קשה, שהרי קנאה להיות אשתו ונאסרת עליו לכנלי עלמא. תוד"ה אלמנה.

2. הטעם שהמשנה מחולקת לבבות ואינה מונה את כל אלו שלא שותות ולא נוטלות כתובה ביחד משום שכל בבא יש לה טעם אחר.

אך קשה למה המשנה לא מתחילה ואלו לא שותות ולא נוטלות כתובה. תוד"ה אלמנה.